

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO PODMIENKA DLHODOBEJ PROSPERITY FIRMY

Viete, čo je duševné vlastníctvo?

Duševné vlastníctvo tvoria všetky nehmotné statky, ktoré sú spôsobilé byť predmetom súkromno-právnych vzťahov ich majiteľov a majú určitú, aspoň potenciálnu majetkovú hodnotu. Podľa Dohovoru o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva sú to práva k:

- literárnym, umeleckým a vedeckým dielam,
- výkonom výkonných umelcov,
- zvukovým záznamom a rozhlasovému vysielaniu,
- vynálezom zo všetkých oblastí ľudskej činnosti,
- vedeckým objavom,
- dizajnom,
- továrenským známkam, obchodným známkam a známkam služieb,
- obchodným menám a obchodným názvom,
- všetkým ostatným právam, vzťahujúcim sa na duševnú činnosť v priemyselnej, literárnej a umeleckej oblasti.

Prečo je dôležité poznať význam duševného vlastníctva?

- V trhovej ekonomike je nehmotný (duševný) majetok neodmysliteľnou súčasťou majetku každej firmy.
- Podľa podielu nehmotného majetku k hmotnému sa posudzuje bonita firmy.
- Nehmotný majetok je všade na svete zdrojom bohatstva – napr. Bill Gates a Microsoft.
- Vzhľadom na charakter nehmotných statkov je možnosť ich súčasného využívania kdekoľvek a kýmkoľvek na svete.
- Spory, ktoré vznikajú z porušovania práv duševného vlastníctva sú veľmi zložité a finančne náročné, preto je jednoduchšie týmto sporom predchádzať. Ako? Chrániť si svoje práva doma a v zahraničí.

Ako sa jednotlivé práva chránia?

- **Autorské práva** – ochrana vzniká okamihom vzniku autorského diela, ku ktorému sa práva vzťahujú – tzv. neformálna ochrana.
- **Priemyselné práva** – ochrana vzniká udelením ochrany na základe podania žiadosti na Úrade priemyselného vlastníctva SR – tzv. formálna ochrana (vytvorenie predmetu ochrany – podanie prihlášky – rozhodnutie ÚPV SR).
- **Ochrana utajením v zmysle §17-20 Obchodného zákonníka** – vhodné chrániť napr. vynálezy, ktoré by mohli byť zneužitú a toto porušenie práv majiteľa patentu by bolo veľmi ťažké dokázať, ďalej iné dôležité poznatky, postupy (tzv. know-how), ktoré sa inakšie nedajú chrániť – napr. receptúry na Coca-Colu, Becherovku a pod.

„Ľudský génus je zdrojom všetkých umeleckých diel a vynálezov. Jeho plody sú zárukou života, ktorého je človek hodný. Povinnosťou štátu je ochrana všetkého umenia a vynálezov.“

Arpád Bogsche, generálny riaditeľ Svetovej organizácie duševného vlastníctva

Predmetom autorského práva je literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora. Jedná sa najmä o:

- a) slovesné dielo a počítačový program,
- b) ústne podané, predvedené alebo inak vykonané slovesné dielo, najmä prejav a prednáška,
- c) divadelné dielo, predovšetkým dramatické dielo, hudobno-dramatické dielo, pantomimické dielo a choreografické dielo, ako aj iné dielo vytvorené na zverejnenie,
- d) hudobné dielo s textom alebo bez textu,
- e) audiovizuálne dielo, predovšetkým filmové dielo,
- f) maľba, kresba, náčrt, ilustrácia, socha a iné dielo výtvarného umenia,
- g) fotografické dielo,
- h) architektonické dielo, predovšetkým dielo stavebnej architektúry a urbanizmu, dielo záhradnej a interiérovej architektúry a dielo stavebného dizajnu,
- i) dielo úžitkového umenia,
- j) kartografické dielo v analógovej alebo v inej forme.

Patent je ochranný dokument udelený na vynález, ktorý svojmu majiteľovi počas jeho platnosti poskytuje výlučné právo komerčne ho využívať, vyrábať, ponúkať alebo uvádzať na trh, previesť patent na inú osobu alebo zriadiť k patentu záložné právo na tom území, pre ktoré bol udelený. Bez súhlasu majiteľa nesmie nik vynález využívať. Doba platnosti patentu v SR je 20 rokov.

Úžitkový vzor je ochrana technického riešenia porovnateľná svojimi účinkami s patentom. Doba platnosti úžitkového vzoru je štyri roky a možno ju predĺžiť na žiadosť majiteľa dvakrát, vždy o tri roky. Na rozdiel od patentu, pri konaní o prihláške úžitkového vzoru sa neskúma, či jej predmet spĺňa podmienky novosti a tvorivej úrovne.

Dizajn chráni vonkajšiu plošnú alebo priestorovú úpravu výrobku, ktorá spočíva najmä v tvare, obryse, kresbe alebo usporiadaní farieb, alebo v kombinácii týchto prvkov. Podmienkou registrácie dizajnu je novosť a priemyselná využiteľnosť. Zápis dizajnu platí päť rokov a jeho platnosť sa dá predĺžiť na žiadosť majiteľa dvakrát, vždy o päť rokov.

Ochrannou známkou je označenie, ktoré slúži na rozlíšenie výrobkov alebo služieb na trhu. Hlavnou úlohou ochrannej známky je odlíšiť tovary a služby vyrábané alebo poskytované rôznymi výrobcami alebo poskytovateľmi služieb, a tým pomôcť spotrebiteľovi lepšie sa orientovať na trhu pri výbere tovaru. Ochranná doba zapísanej ochrannej známky je desať rokov a je možné ju obnoviť vždy na ďalších desať rokov.

Označenie pôvodu chráni tovar, ktorý vzhľadom na svoj zemepisný pôvod vykazuje určitú kvalitu alebo vlastnosť danú zemepisným prostredím a súčasne nesmie byť druhovým označením. Označenie pôvodu nie je výhradným právom a užívateľom zapísaného označenia sa môže stať každý subjekt, ktorý spĺňa všetky zákonné podmienky držiteľa označenia pôvodu.

Zemepisné označenie výrobku je názov určitého miesta, oblasti alebo vo výnimočných prípadoch krajiny, používaný na označenie výrobku pochádzajúceho z tohto miesta, oblasti alebo krajiny, ak má tento výrobok špecifickú kvalitu, poveseň alebo charakteristické vlastnosti, ktoré môžu byť pripísané tomuto miestu, oblasti alebo krajine. Výroba, spracovanie alebo príprava tohto výrobku sa uskutočňuje výlučne vo vymedzenom zemepisnom mieste, oblasti alebo krajine.

Kde získate ochranu predmetov priemyselného vlastníctva?

Na Úrade priemyselného vlastníctva SR, ktorý je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť priemyselného vlastníctva.

Kontakt: tel.: 048 4300 131, fax: 048 4300 350, www.upv.sk, e-mail: infocentrum@indprop.gov.sk

Ochrana autorských práv a jemu príbuzných práv má vo svojej kompetencii Ministerstvo kultúry SR.

Kontakt: www.culture.gov.sk.

**Vydanie tohto prospektu je pilotnou aktivitou projektu
Regionálna inovačná stratégia Banskobystrického kraja,
spolufinancovaného zo 6. rámcového programu Európskej únie.**